

HAMMARBY-SKARNÄCK HEMBYGDSFÖRENING

HEMBYGDSVANDRINGAR MED HAMMARBY-SKARNÄCK HEMBYGDSFÖRENING

28 oktober 2018, Skogskyrkogården före Skogskyrkogården

En hembygdsvandring av Anders Wennersten och Torbjörn Hallström.

Fotograf: Lennart Elovsson

Länk till filmen i Youtube (2 filmer, 11 resp 5 minuter):

<https://www.youtube.com/watch?v=i6brESFbOdU&t=9s> och

<https://www.youtube.com/watch?v=2D-A3dQN4Eg&t=3s>

Valsknopp, ett torp under Mossens gård. Halvmilstenen på Dalarövägen står i ett flyttat läge inne på kyrkogården. Torpet revs inför anläggandet av kyrkogården, men gården finns kvar i Tallkrogen. Vid stenen syns sprängsten från anläggandet av kyrkogården och dess mur.

Torbjörn tar till orda inför ett tjugotal åhörare vid Skogskyrkogårdens T-station och presenterar ämnet, hur det såg ut här innan Skogskyrkogården anlades. Därpå lämnas mikrofonen och ordet över till Anders Wennersten. Vi flyttar oss in en bit på Sandsborgskyrkogården. Här låg Sandsborgs gård ungefär där parkeringsplatsen är. Här låg också vägskälet där Dalarövägen gick söderut och Tyresövägen österut. År 1890 köpte församlingarna på Södermalm den här marken och anlade den södra begravningsgården, som nu heter Sandsborgskyrkogården. Kapellet högst på kullen blev klart 1895.

Intresset att begrava här var inledningsvis måttligt för Söderborna, men ändå planerade staden en utbyggnad med en större kyrkogård längre söderut. En arkitektävling utlystes 1912, som vanns av arkitekterna Gunnar Asplund och Sigurd Lewerentz. Vi ska se vad som finns kvar från tiden för ca 100 år sedan. Vi rör oss längs dåvarande Tyresövägen, fortfarande inne på Sandsborgskyrkogården, och här står en grindstolpe från Sandsborgs gård ännu kvar. Tyresövägen korsade här Stockholmsåsen, som var lägre här än norrut, där kapellet nu är, och

söderut, där åsen ännu är hög i minneslunden inne i Skogskyrkogården. Sedan fortsatte Tyresövägen och passerade till vänster om huvudentrén till Skogskyrkogården, där det nu är en välvd mur. På andra sidan om denna mur kan man ännu se resterna av vägbanken till Tyresövägen. Vi går nu in genom Skogskyrkogårdens entré. Vi tittar upp mot den stora gräsplanen upp mot kapellen och det stora korset. Här var tidigare ett ganska stort berg, som sprängdes bort, delvis för att få sten till kyrkogårdsmuren. Vi tittar nu österut, till den lilla vägen som går in i skogen. Det är den gamla Tyresövägen. Vi följer den en bit, fram till den rätt nyanlagda askgravlunden.

Vi rör oss vidare till det nya krematoriet. Lustigt nog syns ingen skorsten här. Istället leds röken från förbränningen i en underjordisk kulvert till skorstenen vid det gamla krematoriet. Vi passerar till skogen bakom krematoriebyggnaden. Precis så här såg skogen ut över hela området innan begravningsplatsen anlades. Det här är så nära urskog man kan komma, så här några kilometer från stadens centrum. Anders visar var skogens innevånare bor, här är ett rävgryt, här är ett grävlinggryt, och där uppe i ett träd häckar duvhöken.

Vi förflyttar oss till Skogskapellet, delvis längs den gamla Tyresövägen. Vi stannar vid en brunn med staket omkring. Vägen här kallades Sju brunnars stig, det planerades nämligen sju likadana brunnar, men bara en blev byggd. Vi går nu vidare mot Dalarövägen. Här skiftar vi film.

Vi står nu nära muren och beskådar en halvmilsten som är avslagen upptill. Den inskription som sådana här halvmilstenar har är bortslaget, men andra liknande stenar finns vid Sköndal till exempel. Här gick Dalarövägen söderut, i princip en raksträcka parallellt med muren.

Precis på andra sidan muren låg torpet Valsknopp (se bild). Öster om vägen syns en dalsänka, där det tidigare var en sandtäkt, och Stockholmsåsen som reser sig där bakom. Vi lämnar nu kyrkogården genom den lilla öppningen mot T-perrongen. Här gick Dalarövägen, och korsade muren ett hundratal meter längre söderut.

Anders fick en applåd för sin presentation.

Refererat av Hans Severinson, januari 2021